

**UCHWAŁA NR LXVII/451/2024
RADY MIASTA I GMINY W PILICY**

z dnia 29 stycznia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Pilica na lata 2024-2026.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.) **Rada Miasta i Gminy w Pilicy**

uchwała:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Pilica na lata 2024 – 2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Pilica.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
i Gminy w Pilicy

Barbara Przybylik

Załącznik do uchwały Nr LXVII/451/2024
Rady Miasta i Gminy w Pilicy
z dnia 29 stycznia 2024 r.

***GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE PILICA NA LATA 2024-2026***

I. WPROWADZENIE

Artykuł 179 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji gminnego programu wspierania rodziny.

Rodzina to podstawowe i najważniejsze środowisko, w którym kształtuje się osobowość dziecka, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecka. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka i przekazuje mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Zmiany społeczne i gospodarcze, które się dokonują, niosą za sobą pozytywne aspekty i negatywne skutki, które przyczyniają się do rozpadu rodziny.

W przypadku jakiegokolwiek dysfunkcji w rodzinie, dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Instytucje i służby zobligowane są do wspierania rodziny.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy uniemożliwiające prawidłowe funkcjonowanie rodziny, której często towarzyszy również problem ubóstwa, długotrwałego bezrobocia czy niepełnosprawności. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji mających kontakt z rodziną, a także podejmowanie działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższej i dalszej rodziny. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę. Organizując wsparcie na rzecz rodziny z wieloma problemami, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej w rozwoju dziecka jaką jest rodzina. Zamiast zastępować rodzinę w jej podstawowej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Dlatego też założeniem programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, gdy pojawiają się problemy oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

II. PODSTAWA PRAWNA

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”.

III. ORGANIZACJA RODZINY

Obowiązek wspierania rodziny oraz organizacja pieczy zastępczej w zakresie ustawowym spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. W ustawie zostały określone kompetencje oraz zakres zadań i działań pomiędzy samorządami.

Zadania Gminy	Zadania Powiatu
- Profilaktyka wspierania rodziny	- Piecza zastępcza i instytucjonalna
- Asystent rodziny	- Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka
- Placówki wsparcia dziennego	- Placówki opiekuńczo-wychowawcze
- Rodziny wspierające	- Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

- Inne instytucje i podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny	- Usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej
	- Adopcje
	- Rodziny pomocnicze

Zadaniem Gminy jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną przeżywającą trudności wychowawcze. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Asystent rodziny, niezależnie od działań pracowników socjalnych, zajmuje się wyłącznie pracą z rodziną. Zadaniowy czas pracy asystenta powinien odpowiadać realnym potrzebom rodziny przeżywającej trudności. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną może nastąpić wówczas, gdy rodzina osiągnie samodzielność i prawidłowo wykonuje funkcje opiekuńczo – wychowawcze.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem własnym gminy jest współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki odpowiednio, w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

VI.CELE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Założeniem Programu jest wielopłaszczyznowe wsparcie dla rodzin oraz jej członków. Działania Programu mają przysłużyć się przede wszystkim odbudowaniu zaburzonych relacji w rodzinie oraz wspieraniu potencjału drzemącego w każdej z rodzin. Ponadto, działania podjęte w celu realizacji zadań mają zapobiegać powstawaniu sytuacjom kryzysowym poprzez udzielanie wsparcia we wszystkich aspektach wymagających pomocy specjalistów. Ważnym jest uwzględnienie pozycji dziecka w Programie, a tym samym wzmocnienie systemu ochrony dzieci przed niedostosowaniem społecznym, wykluczeniem i marginalizacją poprzez szereg podejmowanych działań profilaktyczno-wychowawczych.

Celem głównym Programu jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w Gminie Pilica, sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Cele szczegółowe:

- 1) zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego;
- 2) prowadzenie działań profilaktycznych sprzyjających umacnianiu więzi rodzinnych;
- 3) promowanie prawidłowego modelu rodziny;
- 4) podnoszenie poziomu funkcjonowania rodzin, wsparcie rodzin dysfunkcyjnych;
- 5) zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dzieci i młodzieży.

V.DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY W GMINIE PILICA

Gmina Pilica zajmuje powierzchnię 143 km². W skład gminy wchodzi 24 miejscowości podzielone na 23 sołectwa. Są to: Biskupice, Cisowa, Dobra, Dobra-Kolonia, Dobraków, Dzwonowice, Dzwonosierbowice, Jasieniec, Kidów, Kleszczowa, Kocikowa, Podleśna, Przychody, Siadca, Sierbowice, Sławniów, Smoleń, Solca, Szyce, Wierbka, Wierzbica, Zarzecze, Złożeniec. Siedziba władz gminnych znajduje się w miejscowości Pilica. Powierzchnia Gminy stanowi 14,25% powierzchni powiatu zawierciańskiego oraz niecałe 0, 01% powierzchni województwa śląskiego. Gminę Pilica zamieszkuje 8.165 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały (wg stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.)

W oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Pilicy (sprawozdanie MRiPS - 03 za 2023 rok z udzielonych świadczeń pomocy społecznej pieniężnej, w naturze i usługach) została sporządzona diagnoza

dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Na koniec 2023 r. z pomocy społecznej ogółem skorzystały 102 rodziny, tj. 202 osoby w rodzinach.

Głównym powodem przyznawania świadczeń w różnych formach było w szczególności:

- Bezdomność – 4 rodzin;
- Potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietność – 11 rodzin
- Bezradność w sprawach opiekuńczo –wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – rodzina niepełna – 11 rodzin;
- Bezradność w sprawach opiekuńczo –wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – rodzina wielodzietna – 6 rodziny;
- Bezrobocie – 20 rodziny;
- Niepełnosprawność – 54 rodzin;
- Długotrwała lub ciężka choroba – 56 rodzin;
- Alkoholizm – 5 rodzin;
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu zakładu karnego – 4 rodziny;
- Sytuacja kryzysowa – 2 rodziny.

Powyższe dane wskazują, że długotrwała i ciężka choroba jest czynnikiem dominującym udzielania pomocy, kolejnym niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i alkoholizm.

Rodziny przeżywające trudności opiekuńczo – wychowawcze stanowią obecnie niewielką część klientów pomocy społecznej.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowywaniu własnych dzieci łączy się z:

uzależnieniami, przemocą domową, problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i społecznych, bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Dysfunkcje w rodzinie są spowodowane głównie niedojrzałością emocjonalną, brakiem zaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, sytuacją zdrowotną. Na terenie gminy są osoby zagrożone wykluczeniem społecznym głównie z powodu nadużywania alkoholu, co stanowi problem społeczny, wpływający negatywnie na funkcjonowanie rodziny.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Pilicy w ramach pracy socjalnej podejmują szereg działań, dzięki którym istnieje realna szansa wczesnego wykrywania nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny oraz pełnienia ról opiekuńczo - wychowawczych. Przy wsparciu i pomocy Ośrodka i innych instytucji do tego powołanych, rodzina będzie w stanie zapewnić dziecku właściwy rozwój fizyczny i emocjonalny, co w konsekwencji pozwoli na pozostawienie dziecka w rodzinie naturalnej. Po dokonaniu dogłębnej analizy powyższych środowisk przez pracowników socjalnych, jeśli zaistnieje zagrożenie, iż działania podejmowane przez Ośrodek okażą się niewystarczające, to poprzez współpracę z innymi instytucjami jest szansa na poprawę funkcjonowania rodziny w środowisku. W sytuacji zagrożenia dobra dziecka sąd opiekuńczy może zarządzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w rodzinie zastępczej.

Od 2016 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pilicy zatrudniony jest asystent rodziny. Rodziny mające problemy z pełnieniem funkcji opiekuńczo - wychowawczych mogą otrzymać wsparcie asystenta rodziny. W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej pozyska informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, występuje do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie. Wspieranie rodziny jest prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. W szczególnych sytuacjach na rodzinę, jest nałożone sądowe zobowiązanie do współpracy, które wynika z postanowienia sądu rejonowego. Sąd rejonowy w szczególnych przypadkach postanowieniem ogranicza władzę rodzicielską rodzicom nad małoletnim, przez umieszczenie małoletniego w rodzinnej pieczy zastępczej.

Z analizy dokumentów wynika, że nadal należy propagować właściwe postawy społeczne i rodzicielskie dostosować i poszerzać ofertę pomocową do aktualnych potrzeb rodzin, podnosić kompetencje osób działających na rzecz rodziny, organizować w sposób atrakcyjny czas dla dzieci i młodzieży i usprawniać współpracę między instytucjami.

Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych.

Liczba osób objętych pomocą społeczną (na podstawie sprawozdań OPS w Pilicy)

Rok	2021	2022	2023
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	183	164	202
% osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców	8.490 2,16%	8.231 1,99%	8.165 2,47%

Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny (na podstawie danych OPS w Pilicy)

Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
2021	4
2022	5
2023	5

Liczba wszczętych, prowadzonych i zakończonych procedur NK (na podstawie danych OPS w Pilicy)

Rok	Wszczęte procedury NK	Prowadzone procedury NK	Zakończone procedury NK
2021	9	21	15
2022	13	16	3
2023	16	27	15

Liczba dzieci z terenu Gminy Pilica umieszczonych w pieczy zastępczej oraz odpłatność za pobyt (na podstawie danych OPS w Pilicy)

Rok	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej/placówce opiekuńczo-wychowawczej	Kwota odpłatności
2021	4/6	186.398,15 zł
2022	4/4	164.919,00 zł
2023	4/4	179.434,50 zł

VI ANALIZA SWOT

Analiza SWOT pozwala na ocenę, jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych - Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy domowej - Dobra współpraca z instytucjami – sądy, PCPR, PCK, policja, szkoły - Rozwój współpracy na poziomie gminy - Dobre rozeznanie środowiska lokalnego poprzez pracowników służb Pomocy Społecznej, Policji, Pracowników Oświaty - Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak placówek pomocy społecznej na terenie gminy (dom pomocy społecznej, pogotowie rodzinne, środowiskowy dom samopomocy, CIS, jadłodajnie itp.) - Brak systemowych rozwiązań w zakresie walki z bezrobociem - Wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) oraz brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Powołanie asystenta rodziny celem wsparcia rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej - Edukacja rodziców, w szczególności poprzez radzenie sobie ze stresem, agresją bezradnością, zarządzanie budżetem domowym - Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę - realizacja zadań aktywizujących środowisko lokalne - Możliwość korzystania ze środków Unii Europejskiej - Tworzenie i wprowadzanie w życie specjalnych programów pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - Niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów - Zanik więzi i tradycji rodzinnych - Wzrost kosztów utrzymania rodzin - Rozpad związków (rozwoły, separacje, wyjazdy za granicę) - Upadek autorytetów i zasad moralnych, zwłaszcza wśród młodzieży - Stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych

VII.OBSZARY PROBLEMOWE

Działania w zakresie wspierania rodziny dotyczą niżej wymienionych problemów:

- Koordynacja działań instytucji pomocowych pracujących z rodzinami z problemami;
- Wsparcie rodzin z dziećmi w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych;
- Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- Minimalizowanie czynników mających negatywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny

(przemoc, uzależnienia, brak kompetencji rodzicielskich, trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zła sytuacja zdrowotna, bezrobocie, ubóstwo).

VIII.ADRESACI PROGRAMU

Program Wspierania Rodzin przeznaczony jest dla rodzin z terenu Gminy Pilica, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożonych ubóstwem, zmagających się z bezrobociem, niepełnosprawnościami, problemem uzależnienia oraz rodzin dotkniętych przemocą, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, bądź też takie, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska. Adresowany jest również do instytucji i organizacji pozarządowych, działających w obszarze wspierania rodzin oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

IX.FINANSOWANIE, EWALUACJA, MONITORING

Finansowanie 3 - letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 realizowane będzie w ramach środków budżetu Gminy Pilica, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalonych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych i planowanych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Monitoring działań będzie polegał na gromadzeniu danych i informacji na temat zrealizowanych zadań w ramach niniejszego programu, czasu realizacji, źródła finansowania jak też przełożenia na osiągnięcie rezultatów programu. Wskaźniki osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych to dane liczbowe pozyskane w ramach realizacji poszczególnych działań.

X.EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Pilica na lata 2024 – 2026 ma na celu uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, że ich sytuacja nie musi być trwała. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności zagrożonych marginalizacją,
2. Polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
3. Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa rodziny, więzi rodzinnych,
4. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin,
5. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego dzieci i rodzin.
6. Zwiększenie dostępności rodzin do poradnictwa specjalistycznego, zwiększenie świadomości korzyści płynących ze wsparcia specjalistów,
7. Ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej,
8. Ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego,
9. Zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka,
10. Wykorzystanie istniejących zasobów instytucji działających na rzecz poprawy funkcjonowania dzieci i rodziny,
11. Wzrost kompetencji rodzin, poprawa w wypełnianiu ról społecznych.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, uchwała gminne programy wspierania rodziny (art. 179 ust. 2 ww. ustawy).

W związku z powyższym zachodzi konieczność podjęcia uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu wspierania Rodziny w Gminie Pilica na lata 2024 - 2026